

Opvoed partners in het onderwijs

Kwalitatief onderzoek naar de motivaties en perspectieven van ouders ten aanzien van pedagogisch- en educatief partnerschap in ouderkamers binnen het primair onderwijs

Bachelor thesis Pedagogische Wetenschappen

Belinda A. Tano (6874584) en Marieke S. Franx (6915116)

Universiteit Utrecht, Faculteit Sociale Wetenschappen

Utrecht, Nederland

Eerste beoordelaar: MSc. Juul Schöpping

Tweede beoordelaar: dr. Charlotte Vissenberg

Onderzoeksproject: De pedagogische civil society

Datum: 24 juni 2020

Woorden: 6722

Abstract

In recent years, attention has grown for the contextual approach of education and upbringing, known as the pedagogical civil society (PCS) (De Winter, 2011; Kesselring, 2018). The connection between educators established by the PCS enables parents to feel supported in their role (Gravesteyn, 2013). Opportunities exist within the school environment to further develop the PCS (Hilhorst & Zonneveld, 2013). For instance, by focussing on educational and pedagogical partnership within parent rooms. Current qualitative research aims at gathering insight into the motivations and perspective of parents regarding educational and pedagogical partnership within parent rooms. To gain insight into these perspectives, semi structured interviews were conducted with parents ($n=13$) from nine different parent rooms. This research is relevant because there seems to be insufficient consideration for parent's wishes regarding the process of development and execution within primary education. This lack of consideration may cause a division between school and family (Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding, 2019). Insight into the motivation and perspective of parents may contribute to the effective reinforcement of educational and pedagogical partnership within parent rooms and consequently the PCS. This article illustrates that most parents see value/benefit in a partnership with the school within the parent room. They emphasize the value of equal and accessible contact with the school during their collaboration within the parent room. The school may invest in building an equal relationship of trust within the parent room through unscheduled visits and informal conversation with parents. A professional intermediate such as the parent consultant can play an important role in this process (Hermans, 2016).

Keywords: pedagogical civil society, educational partnership, pedagogical partnership, parent rooms, motivation, meeting, informal parenting support

Samenvatting

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de contextuele benadering van opvoeden, ofwel de pedagogische civil society (PCS) (De Winter, 2011; Kesselring, 2018). Dankzij verbinding tussen opvoeders die middels de PCS ontstaat, kunnen ouders zich namelijk gesteund voelen in hun rol als opvoeder (Gravesteyn, 2013). Binnen de school liggen kansen om de PCS te versterken (Hilhorst & Zonneveld, 2013). Bijvoorbeeld door aandacht te besteden aan educatief- en pedagogisch partnerschap binnen ouderkamers. Huidig kwalitatief onderzoek richt zich op het verkrijgen van inzicht in de motivaties en perspectieven van de ouders ten aanzien van educatief- en pedagogisch partnerschap in ouderkamers. Om zicht te krijgen op de perspectieven zijn semigestructureerde interviews afgenomen onder ouders ($n=13$) uit negen verschillende ouderkamers. Dit onderzoek is

relevant omdat er onvoldoende oog blijkt te zijn voor de behoeften van ouders aangaande ontwikkel- en uitvoer processen in het onderwijs. Dit gebrek aan overweging kan er juist een kloof ontstaan tussen school en het gezin (Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding, 2019). Inzicht in de motivaties en perspectieven van ouders kunnen een bijdrage leveren aan het effectief versterken van educatief- en pedagogisch partnerschap in de ouderkamer en daarmee de PCS. Dit artikel illustreert dat de meeste ouders een meerwaarde zien in een partnerschap met de school in de ouderkamer. In een gelijkwaardige samenwerking met de school onderstrepen zij het belang van laagdrempelig contact met de school in de ouderkamer. Binnen de ouderkamer zou de school meer zou kunnen investeren in het opbouwen van een gelijkwaardige vertrouwensrelatie door middel van ongeplande bezoeken en informele gesprekken met ouders. Een professionele intermediair als de ouderconsulent kan hierin een belangrijke rol spelen (Hermans, 2016).

Sleutelwoorden: pedagogische civil society, educatief partnerschap, pedagogisch partnerschap, ouderkamers, motivatie, ontmoeting, informele opvoedsteun.

Introductie

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de contextuele benadering van opvoeden waarbij burgers zich gezamenlijk inzetten voor het grootbrengen van kinderen en jeugdigen (Kesselring, 2018). Deze ontwikkeling is een reactie op het ontstaan van een *At-Risk model* dat in het huidige jeugd- en gezinsbeleid domineert. Vanuit deze werkwijze worden opvoedingskwesties benaderd als individuele gezinsproblemen die door professionals opgelost dienen te worden (De Winter, 2008). Dit heeft het opschalen van professionele zorg als gevolg (De Winter, 2011). Het resultaat is een top-down benadering van professionals die hiermee het gezag en zelfvertrouwen van ouders ondermijnen (Furedi, 2008; Gravesteyn, 2013; De Winter, 2011). Tegelijkertijd zijn socialiserende instituties en verbanden waar mensen elkaar ontmoeten en steunen, zoals het verenigingsleven of de kerk, grotendeels aan het verdwijnen (Van Dijk & Gemmeke, 2010). Op deze manier ontwikkelt opvoeding zich steeds meer als een individuele aangelegenheid (Bristow, Faircloth, & Lee, 2014; De Winter, 2011).

Volgens De Winter (2008) is het grootbrengen van kinderen als individueel project van de ouders een zorgelijke ontwikkeling. Hij pleit daarom voor een pedagogische civil society (PCS): een maatschappij waar organisaties en burgers hun ervaringen en verantwoordelijkheid van de opvoeding op vrijwillige basis delen (Kesselring, De Winter, Horjus, & Van Yperen, 2013; Noens & Ramaekers, 2010; De Winter, 2008). De sociale omgeving van een kind reikt verder dan alleen contact met de primaire opvoeders. Ook andere familieleden, de buurt en de school zijn voorbeelden van systemen die bijdragen bij

aan het socialisatieproces van een kind (Bronfenbrenner, 1979; Van Yperen & Stam, 2010). De verbinding die middels de PCS ontstaat is belangrijk voor ouders. Zij kunnen zich gesteund voelen in hun rol als opvoeder en een gedeelde verantwoordelijkheid ervaren voor het grootbrengen van hun kinderen (Blokland, 2008; Gravesteijn, 2013; Van Dijk & Gemmeke, 2010). De sociale steun die ouders ervaren, kan leiden tot meer zelfvertrouwen wat het functioneren van gezinnen versterkt (Van Dijk & Gemmeke, 2010). Bovendien draagt een laagdrempelige vorm van opvoedsteun bij aan het voorkomen en indammen van opvoedproblemen (Daamen, 2017). Hiermee kan de PCS het alsmaar stijgende beroep wat ouders doen op professionals en speciale voorzieningen beperken (Kesselring et al., 2013).

Sinds de introductie van de PCS door De Winter (2008) is het gedachtengoed door veel gemeenten omarmd. Zo zijn er beleidsplannen geschreven en in praktijk initiatieven ontstaan die bijdragen aan het bevorderen van contact tussen (mede)opvoeders in de buurt en wijk (Kesselring, 2018). Ook binnen de school liggen kansen voor het versterken van de PCS (Hilhorst & Zonneveld, 2013). Kinderen brengen immers een groot deel van de dag door op school (Onderwijsraad, 2010). Hierdoor is het onderwijs van grote invloed op de opvoed context en daarmee het socialisatieproces van het kind (Bronfenbrenner, 1979). Een constructieve en gelijkwaardige samenwerking tussen ouders en de school¹ heeft daarom een positief effect op zowel de ontwikkeling van het kind, als op de sociale cohesie in een stad, wijk, dorp of buurt (Beek et al., 2007; Onderwijsraad, 2010). Deze samenwerking kan daarmee een bijdrage leveren aan het versterken van de PCS.

Een samenwerking tussen ouders en school kenmerkt zich onder andere door educatief- en pedagogisch partnerschap. Het gezamenlijke doel van educatief partnerschap is het optimaliseren van het leerproces en de schoolprestaties van kinderen door in te zetten op kennis en ervaringen van school en ouders (Verboon, 2020; NRO, 2017). Ook draagt educatief partnerschap bij aan het verkleinen van onderwijsachterstanden wat de toekomstkansen van kinderen verbetert (Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding [KOO], 2019). Pedagogisch partnerschap typeert zich als een proces waar school en ouders elkaar ondersteunen en daarmee de opvoeding op het kind afstemmen (Daamen, 2017). Door middel van een partnerschap op educatief en pedagogisch vlak krijgt de school zicht op het gezinsklimaat en zijn ouders betrokken bij de ontwikkeling van het kind binnen de schoolcontext (Daamen, 2017). Hierdoor wordt voorkomen dat de school en het gezin zich ontwikkelen als twee verschillende werelden (KOO, 2019). Dit draagt bij aan de contextuele benadering van opvoeden, ofwel de PCS.

---

¹ professionals in het onderwijs zoals de schooldirectie en leerkrachten

Een initiatief waar ouders en school samen komen zijn ouderkamers. Dit zijn laagdrempelige ontmoetingsplaatsen op een basisschool of voorschool waar ouders en opvoeders elkaar treffen om informatie te delen, contacten te leggen en activiteiten te organiseren. Hierin staan onderwerpen als onderwijs en opvoeding centraal (Kesseling, Gemmeke, Geschiere, 2010; MEE, 2020). Op deze manier blijven ouders, opvoeders en de school op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de scholen en het gezin (Kesselring, Winter, Yperen, & Lecluijze, 2016; Kesseling et al., 2010). Daarnaast kan deze ontmoeting tussen ouders en opvoeders leiden tot het ontstaan en uitbreiden van netwerken en gemeenschapsvorming (Flap & Völker, 2005; Kesselring et al., 2016; Kesseling et al., 2010). De ouderkamer zou dus kunnen functioneren als vruchtbare bodem voor de PCS door middel van educatief- en pedagogisch partnerschap.

Ondanks de investeringen in de PCS en lopende initiatieven binnen de buurt, wijk en school, lijkt niet altijd oog te zijn voor de behoeften van ouders (KOO, 2019). Het gevaar ontstaat dat professionals, onderzoekers en overheden ouders benaderen zonder betrokkenheid en participatie van ouders in ontwikkel- en uitvoer processen (Rodrigo, 2010; Fukkink, Vink, & Bosscher, 2014). In deze invloedssfeer kunnen ouders, wellicht onbedoeld, uit het oog worden verloren. Hierdoor kan een kloof ontstaan tussen school en het gezin. Kortom, het is niet vanzelfsprekend dat scholen investeren in een samenwerking met ouders en aandacht hebben voor het perspectief van ouders. Ook scholen ervaren dat er op het punt van constructieve samenwerking met ouders winst te behalen valt. Zij erkennen dat het verschil kan maken wanneer ouders betrokken raken bij wat er op school gebeurt omdat dit kansen biedt voor ontwikkeling, empowerment en participatie van ouders (KOO, 2019).

Om deze reden zullen aan de hand van een kwalitatief onderzoek de motivatie en perspectieven van ouders ten aanzien van educatief- en pedagogisch partnerschap binnen ouderkamers in het primair onderwijs worden onderzocht. Het verkrijgen van inzicht in de motivaties en perspectieven van de ouders is relevant omdat er onvoldoende oog blijkt te zijn voor de behoeften van ouders aangaande ontwikkel- en uitvoer processen in het onderwijs. Het combineren van deze resultaten met wetenschappelijke onderbouwingen van de PCS op het gebied van educatief- en pedagogisch partnerschap inzicht kunnen bieden in de successen en de ontwikkelingsmogelijkheden van ouderkamers. Deze inzichten kunnen de basis vormen voor een advies aan onderwijsprofessionals aangaande ontwikkeling van ouderkamers ter bevordering van educatief- en pedagogisch partnerschap en daarmee de PCS. Daarnaast draagt bottom-up benadering bij aan de effectiviteit van het implementeren van interventies als de ouderkamer (Van Yperen, Veerman, & Beijl, 2017).

De onderzoeksvraag luidt: *"Wat is het perspectief van ouders op educatief- en pedagogisch partnerschap binnen de ouderkamers in het primair onderwijs?"*

Methoden

Design

Door middel van een gefundeerde theoriebenadering en fieldresearch zijn de motivaties en perspectieven van ouders ten aanzien van educatief- en pedagogisch partnerschap in ouderkamers onderzocht. Een gefundeerde theoriebenadering is hiervoor een geschikte onderzoeksmethode omdat de focus ligt op het verkrijgen van gedetailleerde, contextuele en diepgaande informatie (Yin, 2014). Betekenisgeving en inzicht in denkpatronen, mechanismen en processen staan hierin centraal. Deze inductieve manier van informatieverzameling is essentieel om in combinatie met wetenschappelijke onderbouwingen een bijdrage te kunnen leveren aan vernieuwende inzichten waarin de successen en ontwikkelmogelijkheden van ouderkamers centraal staan. Aan de hand van een vooraf opgestelde topiclist zijn semigestructureerd interviews afgenomen. Deze vorm van dataverzameling heeft bijgedragen aan het vergaren van rijke en gedetailleerde informatie (Duits, 2011).

Participanten

De participanten zijn door middel van een gemakssteekproef benaderd. Op deze manier is de kans op een breed perspectief van ouders met betrekking tot educatief- en pedagogisch partnerschap in de ouderkamer vergroot (Baarda et al., 2013). Allereerst is er contact gelegd met willekeurige ouderconsulenten in Nederland. Deze ouderconsulenten hebben een wervingstekst verspreid onder ouders die het afgelopen jaar minimaal één keer per week de ouderkamer hebben bezocht. Na toestemming van de ouders zijn hun contactgegevens met de onderzoekers gedeeld. Uit deze gemakssteekproef is een selectie willekeurige respondenten ontstaan, bestaande uit twee vaders en elf moeders. Het ging hierbij om een relatief jonge groep ouders met enkele uitschieters. De leeftijden varieerden tussen de 30 en de 45 jaar, met als mediaan 35,6 jaar. Ouders uit negen verschillende ouderkamers met een Marokkaanse, Nederlandse, Nederlands-Indische, Turkse en Somalische achtergrond hebben deelgenomen aan het onderzoek. De demografische gegevens staan per respondent weergegeven in Tabel 1 (zie Bijlage 1).

De ouderkamers hebben plaatsgevonden op basisscholen in Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland en Brabant. Bij ongeveer de helft van de ouderkamers waren enkel vrouwen en moeders de ouderkamer aanwezig. Met uitzondering van één ouderkamer vonden de bijeenkomsten in de ouderkamers 's ochtends plaats. Deze bijeenkomsten duurden minimaal 2 uur en maximaal 3 uur. De respondenten schatten in dat er elke week

minimaal 8 en maximaal 30 ouders aanwezig waren bij de bijeenkomsten. Volgens een groot deel van de respondenten werd de ouderkamer voornamelijk bezocht door ouders met een niet-westerse achtergrond.

Procedure

Vanwege het inductieve karakter van dit onderzoek zijn semigestructureerde interviews afgenomen. Deze vorm van uitvragen heeft de interviewers mogelijkheden geboden om verdiepende vragen te stellen (Boeije, 2010). Aan de hand van een topiclist (zie Bijlage 2) is inhoud gegeven aan de structuur van het interview. Gemiddeld genomen duurden de interviews circa 45 minuten, variërend van 34 minuten tot 62 minuten.

Er is ook aandacht geweest voor de wetenschappelijke integriteit. De rechten van de deelnemers zijn beschermd doordat de respondenten voorafgaand aan het onderzoek geïnformeerd zijn over het doel van het onderzoek en het verloop van het interview (KNAW et al., 2018). Vervolgens is aan de respondenten toestemming gevraagd voor hun deelname aan het onderzoek. Ook is toestemming verzocht voor de opname van het interview. De toestemming van de respondenten is via een audio-opname vastgelegd. Daarnaast zijn de respondenten geïnformeerd over hun recht om het interview op elk moment af te breken. Tot slot zijn de gegevens en de data anoniem verwerkt. Tevens hebben de respondenten de mogelijkheid gekregen om de onderzoeksresultaten in te zien. Op deze manier is voldaan aan de richtlijnen van informed consent (Boeije, 2010; Baarda et al., 2013).

In het eerste kwartaal van 2020 is het Coronavirus uitgebroken in Nederland. Het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2020) heeft als gevolg hiervan geadviseerd om sociale contacten voor een langere periode te vermijden en zo veel mogelijk thuis te werken. Deze maatregelen hebben fysieke afstand gecreëerd. Hierdoor was het uitvoeren van interviews op locatie niet mogelijk. Ten gevolge van de maatregelen die zijn getroffen zijn de interviews met de respondenten telefonisch uitgevoerd. Deze methode heeft bijgedragen aan een relatief hoge respons. Tegelijkertijd zou de fysieke afstand tussen de interviewer en de respondent een belemmerende factor kunnen zijn voor het verloop van het interview. Daarom is in aanloop naar het interview extra aandacht uitgegaan naar de respondenten. Hierdoor is de werving persoonlijker geworden. Met als gevolg dat zowel de interviewer en geïnterviewde zich op hun gemak voelden om het interview uit te voeren (Morling et al., 2018). De ontspannen sfeer die hierdoor is ontstaan heeft bijgedragen aan de bereidheid van de respondent om persoonlijke informatie te delen (Thorndike & Thorndike-Christ, 2010).

Data-analyse

De audio opnames van de interviews zijn door twee onderzoekers getranscribeerd. Daarna zijn de dertien transcripten open en axiaal gecodeerd met behulp van het programma NVivo 12. Tijdens het open coderen zijn fragmenten uit de interviews geselecteerd en voorzien van een label waardoor betekenis is gegeven aan de data (Baarda et al., 2013). Fragmenten die duiden op motivatie, educatief partnerschap, pedagogisch partnerschap, kansen en successen van ouderkamers zijn door de onderzoekers geselecteerd en voorzien van labels. Tijdens het axiaal coderen zijn deze codes vergeleken en samengevoegd. Het analyseren van deze labels heeft inzicht kunnen bieden in de motivatie van ouders om een ouderkamer te bezoeken (Staa & Evers, 2010).

Doordat de interviews door twee onderzoekers zijn getranscribeerd en gecodeerd, zijn de onderzoekers dichtbij de werkelijke data gebleven. Hierdoor is de ruimte voor eigen interpretatie geminimaliseerd (Baarda et al., 2013).

Betrouwbaarheid en Validiteit

Bij het uitvoeren en interpreteren van het onderzoek en de onderzoeksresultaten zijn stappen ondernomen om de betrouwbaarheid hoog te houden. De betrouwbaarheid heeft betrekking op de reproduceerbaarheid van het onderzoek en de gemeten uitkomsten (Van Zwieten & Willems, 2004). Het interviewen van dertien respondenten heeft bijvoorbeeld bijgedragen aan een representatieve steekproef en daarmee een hogere betrouwbaarheid (Boeije, 2010). Daarnaast is aandacht geweest voor het reduceren van de observer-bias, doordat de interviews in samenwerking met twee onderzoekers zijn gecodeerd en geanalyseerd. Dit vermindert de persoonlijke interpretatie en invloeden van de onderzoeken, wat heeft bijgedragen aan de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (Boeije, 2010; Van Zwieten & Willems, 2004).

Naast de betrouwbaarheid, is er in huidig onderzoek zorg gedragen voor het waarborgen van de validiteit. De interne validiteit betreft de mate waarin huidig onderzoek daadwerkelijk de perspectieven van ouders heeft gemeten (Van Zwieten & Willems, 2004). Hier is aandacht aan besteed door de interviews uit te voeren aan de hand van een topiclist. Tijdens alle interviews zijn dezelfde topics besproken die betrekking hebben op de hoofd- en deelvragen. Voorafgaand aan de dataverzameling zijn deze topics door wetenschappelijke literatuur onderbouwd. Hierdoor is zorg besteed aan zowel de repliceerbaarheid als de inhoudsvaliditeit (Baarda et al., 2013; Boeije, 2010). Door gebruik te maken van een topiclist is niet afgeweken van het beoogde doel van de interviews en het onderzoek. Hiermee is de interne validiteit verhoogd (Van den Bergen, 2008). Het toepassen van een gemakssteekproef heeft bijgedragen aan een diverse respondentengroep. De veelzijdigheid

aan perspectieven die hierdoor zijn verzameld dragen bij aan de externe validiteit (Morling et al., 2018).

Het uitvoeren van een telefonisch interview heeft de mogelijkheid geboden om de respondenten te interviewen in hun vertrouwde omgeving. Het beantwoorden van vragen in een vertrouwde omgeving heeft ervoor gezorgd dat de respondent zich veilig voelde. De ontspannen sfeer die hierdoor is ontstaan heeft bijgedragen aan de bereidheid van de respondent om persoonlijke informatie te delen. Hiermee is bijgedragen aan de ecologische validiteit (Thorndike & Thorndike-Christ, 2010).

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen uit de interviews met ouders ($n=13$) gepresenteerd, bestaande uit twee vaders en elf moeders. De leeftijd van respondenten variëren tussen de 30 en 45 jaar, met als mediaan 35,6 jaar. Met uitzondering van twee respondenten heeft de onderzoeksgroep een niet-westerse achtergrond. De respondenten bezoeken of bezochten minimaal één keer per week een ouderkamer. Het gaat hierbij om negen verschillende ouderkamers gelegen in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland en Brabant (zie Bijlage 1).

Uit de interviews met ouders zijn verschillende besproken thema's naar voren gekomen. De thema's zullen aan de hand van de deelvragen worden besproken welke luiden als volgt: (1) *Wat is de motivatie van ouders om de ouderkamer te bezoeken?* (2) *Op wat voor manier draagt de ouderkamer bij aan pedagogisch partnerschap?* (3) *Op wat voor manier draagt de ouderkamer bij aan educatief partnerschap?*

Informatie over de vormen en functies van de ouderkamer en de rollen die betrokkenen vervullen kunnen in een later stadium een verklaring bieden voor de motivatie van ouders om een ouderkamer te bezoeken. De motivatie van ouders om een ouderkamer te bezoeken zou inzicht kunnen bieden in de manieren waarop de ouderkamer bijdraagt aan pedagogisch- en educatief partnerschap. De perspectieven van ouders ten aanzien van educatief- en pedagogisch partnerschap zouden in een later stadium inzicht kunnen bieden in de successen en ontwikkelkansen van constructief partnerschap tussen school en ouders in de ouderkamer.

Motivatie

Attitude. Een groot deel van de respondenten beschouwen zichzelf als betrokken bij de ouderkamer en de school. De betrokken rol wordt ingevuld door middel van het bieden van praktische- en sociale steun. Een praktische rol wordt vervuld door te ondersteunen bij het organiseren van schoolactiviteiten, het voorzien van koffie en thee of door gesprekken te vertalen. De meeste respondenten bieden, naar eigen zeggen, sociale steun door actief

deel te nemen aan gesprekken, het geven van advies of bieden een luisterend oor.

Respondent 7 legt hierover uit:

De ouders moeten ook echt een kartrekker zijn. Het wordt wel gecoördineerd door (ouderconsulent), maar dus van wat de ouder willen, maar de ouders moeten ook zorg dragen voor de grote lijnen.

Drie respondenten beschouwen zich als minder betrokken bij de ouderkamer.

Waaronder respondent 1:

Ik wil graag dat contact maken met de moeders die daar komt of iets lekkers eten of koffie drinken ...Maar (gastouder) en de moeders zijn Marokkaans. Ik blijf een beetje achter. Soms ik alleen kijken naar wat hun doet en zegt.

Respondenten die zichzelf niet als betrokken zien, noemen behoefte aan anonimiteit, een gevoel van onzekerheid of het ervaren van cultuurverschil binnen de ouderkamer als verklaringen voor een rol op de achtergrond.

Invulling. De respondenten vertellen dat zij leren van de diverse onderwerpen die worden besproken in de ouderkamer. Hierover legt respondent 9 uit:

Je leert bijvoorbeeld over opvoeding. Je leert over de rechten van uitkering, waar ga je heen, waar ga je vragen. En als je iets vraagt over onderwijs dan krijg ik uitleg daar bij de ouderkamer. Dus ja, het is heel belangrijk de ouderkamer.

Volgens hen zijn de onderwerpen en invulling afhankelijk van wat er binnen de school en wijk leeft. Alle ouders krijgen de mogelijkheid om zelf mee te denken over het aanbod. Volgens de respondenten is het waardevol om betrokken te zijn bij de invulling, omdat op deze manier wordt ingespeeld op de wensen en behoeften van de ouders. Wanneer er behoefte is aan deskundigheid worden er bijvoorbeeld professionals uitgenodigd zoals opvoedkundigen, docenten en politieagenten. Volgens alle respondenten is de aanwezigheid van een deskundige een belangrijke motivatie om de ouderkamer te bezoeken.

Dankzij het diverse aanbod wordt de ouderkamer door de respondenten beschouwd als een plek waar ruimte is voor persoonlijke ontwikkeling. In sommige ouderkamers worden taalcursussen aangeboden, in andere ouderkamers worden cursussen aangeboden op het gebied van weerbaarheid of er worden nieuwe recepten uitgewisseld. Ook is er in de ouderkamer aandacht is voor het verkleinen van de taalbarrière. Respondent 8 illustreert in de volgende uitspraak hoe de functie van ontmoeting, verkleining van de taalbarrière en persoonlijke ontwikkeling samen komen:

Ja je krijg zelfvertrouwen eigenlijk. Sommige vrouwen spreek geen taal. En (ouderconsulent) zegt altijd "geen andere taal. Nederlands praten. Als je niet begrijpt, geen probleem. We gaan even tijd nemen. Dan moet je gewoon rustig

praten." Dan gaat ze praten op een gegeven moment gaat ze van ja oke ik kan het. Zo... zelfvertrouwen.

Net als respondent 8 geeft het merendeel van de respondenten aan dat zij meer zelfvertrouwen ervaren dankzij de aandacht voor persoonlijke groei in de ouderkamer. Uit de interviews blijkt de behoefte aan meer zelfvertrouwen een belangrijke motivatie is voor de respondenten om de ouderkamer te bezoeken.

Ontmoeting. Ruim de helft van de respondenten beschouwt de ouderkamer als laagdrempelige plek voor ontmoeting. Volgens hen leidt het ontmoeten van andere ouders tot het vergroten van het sociale netwerk. Dit is voor de respondenten van grote meerwaarde. Respondent 7 legt uit waarom: *... veel mensen zijn alleen tegenwoordig en die hebben misschien niet zo'n grote netwerk of een vangnet. En dan is de ouderkamer wel een oplossing dat je op dat moment steun kan bieden en met mensen mee kan denken".* Zoals respondent 7 vertelt, is sociale steun voor veel respondenten een belangrijke reden om te investeren in de ouderkamer. De uitspraak van respondent 2 illustreert de meerwaarde van deze ontmoeting in het dagelijks leven: *"...de hele week ben ik gewoon alleen met de kinderen bezig en met mijn man en dan is de ouderkamer voor mij iets anders. Ik vind het heel erg fijn."* Kortom, ontmoetingen en sociale steun worden door alle respondenten als motivatie genoemd om de ouderkamer te bezoeken. Zij hechten naar eigen zeggen veel waarde aan de aanwezigheid, de steun en adviezen van andere ouders. Hierover benoemt respondent 8 het volgende:

Het sociale gedeelte voor mij omdat ik met andere moeders bij elkaar kom. En dan praten we over koetjes en kalfjes, maar ook over de actuele onderwerpen. Wat er dan speelt daar praten we dan erbij. En informatie uitwisselen dat zijn ongeveer de redenen waarvoor ik naar een ouderkamer ga.

Een deel van de respondenten geeft aan dat zij dankzij ontmoeting binnen de ouderkamer een sterker sociaal vangnet hebben ontwikkeld. Ook buiten de ouderkamer kunnen zij naar eigen zeggen rekenen op steun van de ouders. Er worden voorbeelden genoemd waarbij dankzij het sociaal vangnet gerekend kan worden op steun bij armoede of ziekte. Een aantal respondenten benoemen bijvoorbeeld dat er voedsel- en kledingpakketten verzameld worden of dat kinderen worden opgevangen door andere ouders wanneer een ouder onverwacht niet in staat is om zelf zijn of haar zoon of dochter op te halen van school.

Pedagogische steun. Alle respondenten geven aan dat zij de ouderkamer bezoeken omdat dit voor hen de plek is waar zij naartoe kunnen om te praten over opvoeding. Door een paar respondenten wordt de ouderkamer beschreven als 'uitlaatklep', een plek waar zij

vragen en ervaringen over opvoeding herkennen en kunnen delen. Alle respondenten spreken uit dat zij steun ervaren op het gebied van opvoeding dankzij het voeren van gesprekken, het bieden en ontvangen van adviezen op het gebied van opvoeding. Volgens hen draagt dit bij aan het versterken van de opvoedvaardigheden en het vergroten van het zelfvertrouwen. Niet alleen ouders, maar ook de ouderconsulent en deskundigen dragen volgens de respondenten bij aan de opvoedsteun binnen de ouderkamer. Volgens respondent 7 heeft dit het volgende effect: *"als er deskundigen langskomen op het gebied van de ontwikkeling van de kinderen dan kan je ook nadenken" (...) "Dan ga je daar wel even stil bij staan. En dan draagt dat zeker bij denk ik"*.

De opvoedsteun die wordt ervaren in de ouderkamer draagt, volgens een groot deel van de respondenten, bij aan het aanpassen van de persoonlijke pedagogische visie van ouders. Hierover vertelt respondent 10 het volgende: *"Je neemt het mee he. Met alles wat je te horen krijgt neem je natuurlijk bewust en onbewust mee."* Voor sommige respondenten betekent dit dat zij zich ook in hun opvoedtaak leren aanpassen aan de Nederlandse normen en waarden. Respondent 13 licht toe hoe dit werkt: *"... onze opvoeding is heel anders dan die van Nederlander. Ideeën verschillen wel."* (...) *"Als je in een land leeft buiten jouw eigen land dan moet je ook een beetje aanpassen."*

De ouderconsulent. Naast persoonlijke ontwikkeling, ontmoeting en steun zijn ook de ouderconsulent en gastouders een belangrijke motivatie om de ouderkamer te bezoeken. Met uitzondering van één respondent wordt de ouderconsulent beschreven als belangrijke factor in de ouderkamer. Volgens de respondenten heeft de ouderconsulent een voorbeeldfunctie. De ouderconsulent is volgens hen de persoon die de ouders begrijpt, wegwijst, ondersteunt en verbindt. Respondent 8 benoemt hierover:

In die korte periode heb ik veel geleerd. Niet alleen over mezelf maar ook over de opvoeding en over mijn dochter. De dingen die (ouderconsulent) mij verteld heeft persoonlijk over mezelf, wat zij in mij zag, dat vind ik zo bijzonder. Daarnaast wordt de ouderconsulent beschouwd als initiatiefnemer van de ouderkamer.

Volgens de respondenten is de ouderconsulent op de hoogte van wat er leeft bij ouders, binnen de school en in de wijk. De ouderconsulent speelt hier volgens de respondenten op in door het programma van de ouderkamer aan te laten sluiten op wat er leeft.

Partnerschap

Twee respondenten geven aan dat het contact met school voor hen de motivatie is om de ouderkamer te bezoeken. Zij zeggen dat zij dankzij de ouderkamer meer zicht hebben op wat er gebeurt op school. Hierover legt respondent 11 uit: *"...het gaat om zicht*

op die school, wat is de sfeer etcetera." (...) "Je krijgt te zien wat voor ouders er rondlopen en dat is natuurlijk ook een beter beeld van wat voor kinderen er zullen zijn."

Op welke manier de school betrokken is verschilt per ouderkamer. Zo zegt de helft van de respondenten dat de school alleen een faciliterende rol heeft en dat er geen samenwerking bestaat tussen school en ouders binnen de ouderkamer. Een aantal respondenten beschrijven dit als een gemis. Volgens hen kan school gebruik maken van de deskundigheid van ouders. Eén van de respondenten ziet de afwezigheid van school bij de ouderkamer als een voordeel. Hierover vertelt respondent 10 het volgende:

Ik denk dat als de docenten meer weet hebben van de situatie thuis dat ze dat misschien ook wel mee gaan nemen in de beoordeling van het kind en dat wil je natuurlijk niet. Een docent blijft een docent en hoeft niet alles te weten over de ouder. Dus bepaalde dingen die in de ouderkamer worden besproken zijn nogal... privacy gericht. En ja dan komt de docent eigenlijk wel heel dichtbij je.

De andere helft van de respondenten geeft aan dat er wel samenwerkingen zijn tussen school en de ouders in de ouderkamer. In de ouderkamer informeert de school bijvoorbeeld over actualiteiten en praktische zaken binnen de school. Ook bestaat volgens deze respondenten de samenwerking uit het werven van 'hulpouders' voor het organiseren van themaweken en activiteiten op school. Volgens deze respondenten is vooral de directie betrokken bij de ouderkamer. Dit wordt gezien als een positieve bijdrage. Respondent 12 illustreert waarom:

Vooraf dat ene moment waar de directrice bij is belangrijk om ideeën uit te wisselen. Dan krijgen wij antwoorden op de vragen die rondgaan bij de ouderkamer. Aan de andere kant heeft de directrice een beeld van wat er speelt bij de ouders, waar we mee zitten. En dat is ook heel belangrijk dat die informatie wordt gedeeld.

Drie respondenten geven aan dat een samenwerking tussen school en de ouderkamer bijdraagt aan positief contact tussen school en ouders. Door een samenwerking tussen ouders en school ontstaat er volgens hen meer verbinding en begrip tussen ouders en de school. Wanneer ouders en school op één lijn liggen, draagt dit volgens de respondenten ook bij aan een positieve ontwikkeling van de kinderen.

Conclusie en discussie

Aan de hand van theoretische en empirische wetenschappelijke literatuur trachtte huidig onderzoek antwoord te geven op de volgende hoofdvraag: "Wat is het perspectief van ouders op educatief- en pedagogisch partnerschap binnen de ouderkamers in het primair onderwijs?". Om zicht te krijgen op deze perspectieven zijn dertien ouders geïnterviewd uit negen verschillende ouderkamers in Noord-Holland, Zuid-Holland,

Gelderland en Brabant. Het verkrijgen van inzicht in de motivaties en perspectieven van de ouders is relevant omdat er onvoldoende oog blijkt te zijn voor de behoeften van ouders aangaande ontwikkel- en uitvoer processen in het onderwijs. Daarnaast erkennen scholen dat er op het punt van een constructieve samenwerking met ouders winst te behalen valt (KOO, 2019). Door middel van dit kwalitatieve onderzoek werd daarom gepoogd een bijdrage te leveren aan het effectief versterken van educatief- en pedagogisch partnerschap in de ouderkamer. Een investering in educatief- en pedagogisch partnerschap tussen ouders en school zou daaropvolgend een bijdrage kunnen leveren aan de pedagogische civil society.

Motivatie

Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat overeenkomsten tussen ouders ten goede kan komen aan het aangaan van sociaal contact en daarmee ook het geven of ontvangen van informele sociale steun (Cohen en Canan, 2006). Dit zou kunnen verklaren waarom de ouderkamers voornamelijk wordt bezocht door ouders die overeenkomsten blijken te delen als woonplaats, sekse, de rol als opvoeder en een niet-westerse achtergrond. Zo blijkt dat de ouderkamers die zijn meegenomen in dit onderzoek voornamelijk te worden bezocht door moeders met een niet-westerse achtergrond. Voor hen is de ouderkamer een plek waar onderwerpen worden besproken op het gebied van opvoeding, culturele verschillen en actualiteiten binnen de school, buurt en gemeente. De resultaten laten zien dat deze ouders dankzij een laagdrempelige sfeer in de ouderkamer ruimte voelen om persoonlijke vragen te stellen en ervaringen te delen. Ouders geven aan dat zij de onzekerheden, ervaringen en vragen die worden besproken bij elkaar herkennen, wat volgens hen een band schept. Zij bouwen dankzij de ouderkamer een sociaal netwerk op en kunnen rekenen op een sociaal vangnet. Hierdoor voelen ouders zich gesteund in hun rol als opvoeder (Blokland, 2008; Gravesteijn, 2013; Van Dijk & Gemmeke, 2010). Daarnaast leidt het bespreken van opvoedvragen volgens hen tot meer zelfvertrouwen in hun taak als opvoeder (Kesselring et al., 2013).

De resultaten laten zien dat ouders het belang van de ouderconsulent in de ouderkamer onderstrepen. Volgens is de ouderconsulent de verbindende factor van de ouderkamer. Zij hebben het gevoel dat de ouderconsulent hen begrijpt en motiveert om te groeien als persoon en als opvoeder. Bovendien is de ouderconsulent degene die op de hoogte is van de ontwikkelingen binnen de school. Ook volgens Hermans (2016) heeft ouderconsulent een verbindende, motiverende en adviserende rol zowel binnen de ouderkamer, in de school als buiten de schoolsetting. De ouderconsulent blijkt essentieel voor de kwaliteit van de relatie tussen ouders en andere opvoeders. Het ontbreken van deze

rol zou een belemmering kunnen vormen voor het geven en ontvangen van informele sociale steun en leer-partnerschappen (Budde & Schene, 2004; Feeney & Collins, 2015; Linders, 2010).

Kortom, informele steun, het opbouwen van een sociaal netwerk en de ouderconsulent zijn belangrijke motivaties zijn voor ouders om de ouderkamer te bezoeken. Deze motivaties en perspectieven van ouders sluiten aan bij voorgaand onderzoek waar Wenger (2009) door middel van learning citizenship woorden geeft aan het collectieve leren. Deze leer-partnerschappen en motivaties van ouders ontstaan volgens hem wanneer mensen zich identificeren met anderen die oefenen en leren in hetzelfde domein, terwijl ze erkennen dat zowel individuen als het collectief als leermiddelen voor elkaar dienen (Beurden, de Haan, & Jongemans, 2018). Volgens Wenger (2009) staat het collectief leren binnen de sociale praktijken direct in verband met de context. Uit zijn theorie blijkt dat het collectief leren via deze context worden gevoed. In het geval van huidig onderzoek zou dit kunnen betekenen dat de context van de school waarin de ouderkamer zich begeeft, bijdraagt aan het collectief leren en de informele steun binnen de ouderkamer. De kwaliteit van de leer-interacties binnen gemeenschappen als de ouderkamer wordt gezien als belangrijke bron, evenals de rollen van leden die hun eigen ervaringen gebruiken om anderen te inspireren (Beurden et al., 2018). In deze sociale praktijken maakt Wenger (1998) onderscheid tussen potentieel, actief en latente leer-interacties. Dat de ouderkamer zich begeeft binnen de context van de school, zou dus zowel actief als latent een bijdrage kunnen leveren aan educatief- en pedagogisch partnerschap binnen de ouderkamer in de schoolbrede context.

Partnerschap

De resultaten laten zien dat de ouderkamers met een gegronde reden gevestigd zijn binnen de school. Zo blijkt uit dit onderzoek dat de school in alle ouderkamers aanwezig is voor het werven van 'hulpouders'. Ouders die de ouderkamer bezoeken zijn gemotiveerd om een praktische samenwerking met school aan te gaan in het belang van de positieve ontwikkeling van hun kinderen. Deze bevindingen suggereren dat wanneer school betrokken is bij de ouderkamer, zowel ouders als de school binnen de ouderkamer actief investeren in een constructieve samenwerking. Ook volgens Bakker (2016) zijn ouders indirect gebaat bij deze specifieke vragen en verzoeken vanuit school omdat dit drempelverlagend werkt in het versterken van partnerschap. Uit de resultaten komt naar voren dat ouders in een samenwerking met de school waarde hechten aan de aanwezigheid en de toegankelijkheid van de school. Ouders beschrijven bijvoorbeeld de rol van de schooldirectie. Uit de resultaten blijkt dat de schooldirectie bij enkele ouderkamers wekelijks aansluit voor een

informeel gesprek of het bieden van een luisterend oor. Ouders zien een betrokken schooldirectie als een meerwaarde van een constructieve samenwerking tussen school en ouders. Volgens hen werkt het informele contact met de schooldirectie drempelverlagend en krijgen zowel ouders als school op deze manier een beter beeld van wat er leeft onder de ouders, binnen de gezinnen en in de school. Volgens Daamen (2017) kan deze wederzijdse betrokkenheid gezien worden als een vorm van educatief- en pedagogisch partnerschap. In de resultaten komt naar voren dat de schooldirectie volgens ouders niet altijd en niet bij elke ouderkamer betrokken is. Wat hieraan ten grondslag ligt, kon deze studie niet aantonen. In tegenstelling tot de besproken bevindingen blijkt een klein deel van de ouders voorstander te zijn van een ouderkamer als een losstaand orgaan. Zij beschouwen de ouderkamer als een plek waar zij een bezoek brengen voor sociale steun en persoonlijke ontwikkeling. Volgens hen zou een betrokken school niet ten goede komen van een laagdrempelige sfeer in de ouderkamer omdat zij hierdoor minder ruimte ervaren voor delen van persoonlijke ervaringen. Het delen van deze persoonlijke ervaringen met de school wordt door deze ouders beschouwd als minder relevant voor de educatieve en sociale ontwikkeling van de kinderen.

Concluderend illustreert dit artikel dat ouders de ouderkamer beschouwen als een plek voor ontmoeting. Ouders zijn gemotiveerd om de ouderkamer te bezoeken omdat deze ontmoeting leidt tot informele opvoedsteun en het vergroten een sociaal netwerk. De gedeelde verantwoordelijkheid in opvoeding en het sociale vangnet wat hierdoor ontstaat leidt tot zelfvertrouwen bij de ouders, wat het functioneren van gezinnen versterkt (Van Dijk & Gemmeke, 2010). Een constructieve samenwerking met de school wordt in bijna geen gevallen door ouders genoemd als een directe motivatie om de ouderkamer te bezoeken. Terwijl de meeste ouders in deze samenwerking wel als een meerwaarde zien.

Deze bevindingen geven aanleiding om te veronderstellen dat het initiatief voor het aangaan van een partnerschap volgens ouders bij de school ligt. Eerder onderzoek heeft uitgewezen dat professionals niet het perspectief van toegankelijkheid hanteren, wat kan leiden tot een meer afwachtende houding bij ouders (Ponzoni & Distelbrink, 2016). Daarnaast lijken sommige ouders de school onvoldoende in vertrouwen te nemen om een gelijkwaardige en wederkerige samenwerking met de school in de ouderkamer aan te kunnen gaan. Dat opvoeding zich ontwikkelt als een individuele aangelegenheid zou hiervoor een verklaring kunnen zijn (Bristow et al., 2014; De Winter, 2011). Ouders kunnen hierdoor onzeker zijn geworden en stellen zich meer afhankelijk op ten opzichte van professionals (Gravesteyn, 2014; De Winter, 2011). Bovendien kan volgens Kesselring (2018) het delen van verantwoordelijkheden rondom opvoeding daarnaast gevoelig liggen

bij ouders doordat autonomie steeds meer een basisprincipe lijkt te zijn in de individualiserende samenleving.

Deze informatie kan gebruikt worden om gericht te investeren in het opbouwen van een gelijkwaardige relatie. Ongeplande bezoeken en informele gesprekken met ouders zijn volgens Bakker et al. (2013) praktijken zijn om partnerschap te realiseren en te versterken. Persoonlijk contact en een open houding kunnen namelijk gezien worden als de kern voor het opbouwen van een gelijkwaardige vertrouwensrelatie tussen ouders en school (Hermans, 2016). Ondanks de investeringen van de schooldirectie, lijkt er voor leerkrachten nu nog een minimale rol weggelegd binnen de ouderkamer. Daarom liggen hier kansen voor de ouderconsulent en de leerkracht aangaande een investering in educatief- en pedagogisch partnerschap binnen de ouderkamer. Het contact tussen ouders en school zou makkelijker kunnen worden gemaakt door middel van een professionele intermediair. Leerkrachten en ouderconsulenten zouden vanuit een goede verbinding en eenzelfde visie op partnerschap kunnen samenwerken om deze inzet effectief te laten zijn (Hermans, 2016). Om te bepalen op welke manier de leerkrachten een rol zouden kunnen vervullen in de ouderkamer aangaande educatief- en pedagogisch partnerschap is vervolgonderzoek nodig.

Hoewel deze studie nieuw licht werpt op de perspectieven van ouders ten aanzien van educatief- en pedagogisch partnerschap in ouderkamers, kan de relatief kleine respondentengroep ($n=13$) gezien worden als beperking van dit onderzoek. Het is aan te raden om de bevindingen van dit onderzoek te interpreteren met enige voorzichtigheid. Ter oriëntatie hebben er voorafgaand aan dit onderzoek gesprekken met verschillende ouderconsulenten plaatsgevonden. De perspectieven van deze ouderconsulenten zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Terwijl de ervaring en expertise van de ouderconsulenten iets kunnen vertellen over de kansen en beperkingen die zij zien ten aanzien van het versterken van educatief- en pedagogisch partnerschap in de ouderkamer. Voor vervolgonderzoek is het daarom aan te raden om zowel de ouderconsulenten als een grotere populatie te betrekken. Daarnaast is een kritische kanttekening betreft het telefonisch afnemen van de interviews wegens de omstandigheden van een pandemie uitbraak. Het uitvragen van persoonlijke perspectieven middels een medium wat afstand creëert, komt een ontspannen interview en laagdrempelig contact niet ten goede. Terwijl een persoonlijke benadering binnen een vertrouwelijke omgeving bij kan dragen aan een veilig gevoel van de respondent en daarmee een prettige beleving van het interview. Op deze manier is de respondent eerder bereid om informatie te delen (Van den Berg, 2008).

Zoals eerder gesteld, staan ouders over het algemeen positief tegenover het versterken van partnerschap in de ouderkamer. In een gelijkwaardige samenwerking met

de school onderstrepen zij het belang van laagdrempelig contact met de school in de ouderkamer. Hier liggen kansen voor de leerkrachten en de ouderconsulent. In hoeverre en op welke manier de school investeert in partnerschap binnen de ouderkamer zal aankomen op maatwerk. Uit de resultaten blijkt namelijk dat de invulling van de ouderkamer afhankelijk is van wat er leeft onder ouders en binnen een school, buurt of gemeente (Lectoraat Integraal Jeugdbeleid, 2018). Daarbij blijft het belangrijk om de motivatie, behoeften en perspectieven van zowel school als ouders mee te nemen in het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van beleid betreffende educatief- en pedagogisch partnerschap. Door ouders formeel en informeel mee te laten denken en meebeslissen in het beleid van de school wordt volgens Prins, Wienke, & Van Rooijen (2013) per slot van rekening ook bijgedragen aan een partnerschap tussen ouders en school. Ook hierdoor wordt voorkomen dat de school en het gezin zich ontwikkelen als twee verschillende werelden (KOO, 2019). Dit draagt bij aan de contextuele benadering van opvoeden, ofwel de PCS.

Referenties

- Baarda, D. B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Peters, V. A. M., Van der Velden, T. M., & De Goede, M. P. M. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek: handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bakker, J. (2016). Onderwijs en ouderbetrokkenheid, *Pedagogiek*, 36, 199-210. doi: 10.5117/ped2016.3.bakk
- Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effecten van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren hierbij kunnen vervullen*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Beek, S., Rooijen, A. van & Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs*. Den Haag's-Hertogenbosch: Q*PrimairKPC Groep.
- Boeije, H.R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Blokland, T. (2008). *Ontmoeten doet ertoe*. Rotterdam, Vestia.
- Bristow, J., Faircloth, C., Lee, E., & Macvarish, J. (2014). *Parenting culture studies*. London: Palgrave Macmillan.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge: Harvard University Press.
- Budde, S., & Schene, P. (2004). Informal social support interventions and their role in violence prevention: An agenda for future evaluation. *Interpers Violence*, 19(3), 34-55.
- Cohen, E., & Canan, L. (2006). Closer to home: parent mentors in child welfare. *Child Welfare: Journal of Policy, Practice, and Program*, 85(5), 867-884.
- Daamen, W. (2017). *Partnerschap met ouders: wat werkt*. Verkregen van https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/WatWerkt_Partnerschap-met-ouders.pdf
- De Winter, M. (2008). Het moderne van kindermishandeling. In: W. Koops, B. Levering en M. de Winter. *Opvoeding als spiegel van de beschaving. Een moderne antropologie van de opvoeding*. Amsterdam: SWP.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Den Haag: SWP.
- De Winter, M. (2012). *Socialization and civil society. How parents, teachers and others could foster a democratic way of life*. RotterdamBostonTaipei: Sense Publishers.

- Duits, Linda (2011). Termen uit kwalitatief onderzoek. Verkregen van <https://www.dieponderzoek.nl/termen-uit-kwalitatief-onderzoek/>
- Feeney, B.C., & Collins, N.L. (2014). A New Look at Social Support: A Theoretical Perspective on Thriving Through Relationships. *Sage Journals*, 19(2), doi: 10.1177/1088868314544222
- Flap, H., & Völker, B. (2004). Gemeenschap, informele controle en collectieve kwaden in de buurt. In B. Völker (Ed.). *Gemeenschap der Burgers: sociaal kapitaal in buurt, school en verenigingen* (pp. 41-67). Boekuitgave bij jaargang 79 van Mens en Maatschappij. Amsterdam: University Press.
- Fukkink, R., Vink, C., & Bosscher, N. (Eds., 2014). *Think Parents! European perspectives on parental support*. Amsterdam: SWP.
- Furedi, F. (2001). *Cultuur van angst*. Amsterdam: Meulenhoff.
- Furedi, F. (2008). *Paranoid Parenting. Why ignoring the experts may be best for your child*. London, UKNew York, NY: Continuum UKContinuum US.
- Gravesteyn, C. (2013) En de ouders zelf dan? *Pedagogiek*, 33, 49-55. doi:10.5117/ped2013.1.grav.
- Hermans, A. (2016). *Ouderbetrokkenheid van nieuwkomers op twee Schiedamse basisscholen*. Utrecht: Verweij-Jonkerinstituut.
- Kok, L., & Houkes, A. (2011). *Gemeentelijk re-integratiebeleid vergeleken: een literatuurstudie*. Den Haag: De Raad voor Werk en Inkomen.
- Hilhorst, P., & Zonneveld, M. (2013). *De gewoonste zaak van de wereld. Radicaal kiezen voor de pedagogische civil society*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Janssens, J. (2015). Transitie en transformatie in de jeugdzorg. *Kind & Adolescent*, 36(4), 194-20. doi:10.1007/s12453-015-0103-2.
- Jenkins, H. (2006). Confronting the challenge of participatory culture: media education for the 21st century. *An occasional paper on digital media and learning*. Chicago, Illinois: The MacArthur Foundation.
- Kenniscentrum Onderwijs & Opvoeding (2019). *Leren samenwerken met ouders in een grootstedelijke omgeving*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Kesselring, M. (2017). Opvoeden: Een privé- én publieke zaak. Focusgroepstudie naar de perspectieven van ouders op de betrokkenheid van medeopvoeders. *Pedagogiek*, 37, 89-102. doi: 10.5117/ped2017.2.kess
- Kesselring, M. (2018). Allemaal opvoeders in de pedagogische civil society. *Tijdschrift Jeugdgezondheid*, 50, 22-23. doi: 10.1007/s12452-017-0128-4

- Kesselring, M. (2016). *Partners in parenting. A study on shared childrearing responsibilities between parents and nonparental adults*. Enschede: Ipskamp drukkers.
- Kesselring, M., Gemmeke, M., Geschiere, M. (2010). CJG kan opvoedkundige kracht van de omgeving versterken: De pedagogische civil society en het CJG. *Jeugd en Co. Kennis*, 4, 19-28.
- Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., & Van Yperen, T. (2013). Allemaal opvoeders in de pedagogische civil society. Naar een theoretisch raamwerk van een ander paradigma voor opgroeien en opvoeden. *Pedagogiek*, 33(1), 5-20.
- Kesselring, M., De Winter, M., Horjus, B., Van de Schoot, R., & Van Yperen, T. (2012). Do parents think it takes a village? Parents' attitudes towards nonparental adults' involvement in the upbringing and nurture of children. *Journal of Community Psychology*, 40(8), 921-937.
- KNAW, NFU, NWO, TO2-federatie, Vereniging Hogescholen, & VSNU. (2018). Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit. *DANS*. doi.org/10.17026/dans-2cj-nvwu
- Lectoraat Integraal Jeugdbeleid .(2018). *De school is van ons samen*. Verkregen van https://research.hanze.nl/ws/files/24540749/HANZE_18_0462_Boek_Ouderbetrokkenheid_Groninger_Aanpak.
- Lectoraat Integraal Jeugdbeleid. (2018). Verkregen van https://research.hanze.nl/ws/files/26644065/Nieuwe_opmaak_Handleiding.pdf
- Linders, L. (2010). *De betekenis van nabijheid: Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt*. SDU uitgevers.
- Mee & De Wering (2020). *Ouderkamer Alkmaar*. Verkregen van <https://www.meewering.nl/zoek-hulpopvoeden-opgroeienwerkwijzenouderkamer-alkmaar>
- Menheere, A., & Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Een literatuurstudie naar de betekenis van ouderbetrokkenheid voor de schoolse ontwikkeling van kinderen*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding, Hogeschool van Amsterdam.
- Morling, B., Carr, D., Boyle, H. E., Cornwell, B., Corell, S., Crosnoe, R., Freese, & Waters, M.C. (2018). *Research Methods*. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
- Prins, D., Wienke, D., & Van Rooijen, K. (2013). Ouderbetrokkenheid in het onderwijs. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Ouderbetrokkenheid-in-het-onderwijs.pdf>
- Noens, P., & Ramaekers, S. (2010). *Opvoedingsondersteuning in ontmoeten: Onderzoeksverslag ter ontwerp van een bronnenboek*. Leuven: Laboratorium voor Educatie en Samenleving.

- NRO (2017) *Hoe kunnen basisscholen bij educatief partnerschap ouders beter informeren over het schooladvies?* Verkregen van <https://www.nro.nl/kennisrotonde/vragen/opeenrij-schooladvies-en-educatief-partnerschap>
- Onderwijsraad (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Oostdam, R., & De Vries, P. (2014) (Red.). *Samen werken aan leren en opvoeden: Basisboek over ouders en school*. Bussum: Coutinho.
- Pels, T., C. Nijsten, A. Oosterwegel & W. Vollebergh (2006). Myths and realities of child-rearing: Minority families and indigenous families compared. In: M. Deković, T. Pels en S. Model (Red.), *Child rearing in six ethnic families: the multicultural Dutch experience* (p. 213-244). Ceredigion: Edwin Mellen Press.
- Ponzoni, E., & Distelbrink, M. (2016). *Opvoedondersteuning in de multi-etnische wijk. Verbindingen tussen wijkteams en informele ondersteuners*. Utrecht: Kennisplatform Integratie en Samenleving. Verkregen van <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/informele-zorg-opvoedondersteuning-in-multi-etnische-wijk.pdf>
- Rijksoverheid (2020) *Wat is het verschil tussen biologisch en juridisch ouderschap?* Verkregen van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ouderlijk-gezag/vraag-en-antwoord/biologisch-juridisch-ouderschap>
- RIVM, (2020). *Nieuw coronavirus (COVID-19)*. Verkregen van <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19>
- Rodrigo, M. J. (2010). Promoting positive parenting in Europe: New challenges for the European Society of Developmental Psychology. *European Journal of Developmental Psychology*, 7, 281–294. doi:10.1080/17405621003780200
- Stam, P. M., van Yperen, T. A., (2010). *Opvoeden versterken*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten.
- Sonderen, F. L. P. V. (1991). *Het meten van sociale steun*. Groningen: s.n.
- Thorndike, R.M., & Thorndike-Christ, T. (2010). *Measurement and evaluation in psychology and education (8th ed.)*. Washington, DC: Western Washington University.
- Van Beurden, L., De Haan, M., & Jongmans, M.J. (2018). How do Moroccan-Dutch parents learn in communities of practice: Evaluating a bottom-up parenting programme. *Child & Family Social Work*, 24(2). doi.org/10.1111/cfs.12613
- Van den Berg, M. (2008). *Tussen vertrouwen en wantrouwen: Relaties met respondenten. Methodologische overwegingen naar het sociaal kapitaal van Marokkaanse vrouwen*. Verkregen van

- https://www.researchgate.net/publication/254915319_Tussen_vertrouwen_en_wantrouwen_relaties_met_respondenten_methodologische_overwegingen_in_onderzoek_naar_sociaal_kapitaal_van_Marokkaanse_vrouwen
- Van Dijk, M., & Gemmeke, M. (2010). *Allemaal opvoeders. Weet wat werkt bij opvoedvragen*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Publicaties-De-kracht-van-de-pedagogische-civil-societyhttps://www.nji.nl/nl/Kennis/Publicaties/NJi-Publicaties/Allemaal-opvoeders>
- Van Dijk, M., & Gemmeke, M. (2010). *De kracht van de pedagogische civil society. Versterking van een positieve sociale opvoed- en opgroeiomgeving*. Verkregen van <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Folder-Allemaal-opvoeders.pdf>
- Van Dijken, M., De Winter, M., & Stams G. J. (2017). Children's experiences and perceptions of street culture, parental supervision, and parent mediation in an urban neighbourhood. *Journal of Community Psychology*, 25(8), 999-1010. doi:10.1002/jcop.21906
- Van Yperen, T., Veerman, J. W., & Bijl, B. (2017). Naar meer effect: Resultaatgerichte ontwikkeling van interventies. In: T. Van Yperen (Red.), *Zicht op effectiviteit: Handboek voor resultaatgerichte ontwikkeling van interventies in de jeugdsector*. Rotterdam: Lemniscaat.
- Van Staa, A.L. & Evers, J.C.(2010). 'Thick analysis': strategie om de kwaliteit van kwalitatieve data-analyse te verhogen KWALON. *Tijdschrift voor Kwalitatief Onderzoek in Nederland*, 43(1), 5- 12.
- Van Zwieten, M., & Willems, D. (2004). Waardering van kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47, 38-43.
- Verboon, A. (2020) *Educatief partnerschap*. Verkregen van <https://www2.askoscholen.nl/innovatie/OPLIS/Paginas/Onderzoek-Educatief-Partnerschap.aspx>
- Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wenger, E. (2009). *Social learning capability: Four essays on innovation and learning in social systems*. Social Innovation, Sociedade E Trabalho Booklets, April, Pp. 15- 35.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research*. Sage Publications Inc.

Bijlagen

Bijlage 1: Demografische gegevens

Tabel 1

Demografische gegevens van de steekproef

	Respondent 1	Respondent 2	Respondent 3	Respondent 4	Respondent 5	Respondent 6	Respondent 7
Leeftijd respondent	45 jaar	42 jaar	42 jaar	37 jaar	42 jaar	43 jaar	33 jaar
Geslacht	Vrouw	Vrouw	Vrouw	Vrouw	Vrouw	Man	Vrouw
Etnische achtergrond	Turks	Marokkaans	Marokkaans	Nederlands-Indisch	Marokkaans	Marokkaans	Marokkaans
Aantal kinderen op de basisschool	Eén	Eén	Twee	Twee	Twee	Twee	Eén
Leeftijd kind(eren)	9 jaar	10 jaar	9 & 12 jaar	8 & 11 jaar	7 & 10 jaar	6 & 11 jaar	9 jaar
Bezoek ouderkamer per week	Eén keer	Eén keer	Eén keer	Eén keer	Eén keer	Eén keer	Eén keer
Provincie	Gelderland	Gelderland	Gelderland	Brabant	Brabant	Noord-Holland	Noord-Holland

Tabel 1
Demografische gegevens van de steekproef

	Respondent 8	Respondent 9	Respondent 10	Respondent 11	Respondent 12	Respondent 13
Leeftijd respondent	37 jaar	34 jaar	39 jaar	39 jaar	30 jaar	39 jaar
Geslacht	Vrouw	Vrouw	Vrouw	Man	Vrouw	Vrouw
Etnische achtergrond	Somalisch	Somalisch	Joegoslavisch/ Venezolaans	Nederlands	Turks	Turks
Aantal kinderen op de basisschool	Vier	Eén	Twee	Twee	Drie	Eén
Leeftijd kind(eren)	2-21 jaar	10 jaar	9 & 12 jaar	8-10 jaar	4-6 jaar	11 jaar
Bezoek ouderkamer per week	Eén keer	Eén keer	Eén keer, niet meer	Eén keer, niet meer	Drie keer	Twee keer
Provincie	Noord- Holland	Noord- Holland	Noord- Holland	Noord- Holland	Zuid- Holland	Zuid- Holland

Bijlage 2: Topiclist

Doelstellingen:

- Wat de motivatie is van ouders om ouderkamers te bezoeken.
- Wat zij succesvol vinden aan de ouderkamer en waar zij nog ontwikkelkansen zien.
- Deze informatie zou kunnen bijdragen aan het versterken van pedagogisch- en educatief partnerschap (Kesseling, Gemmeke & Geschiere, 2010).

Introductie:

- Voorstellen
- Doel interview bespreken
- Toestemming vragen om het interview op te nemen
- Anonimiteit
- Verloop interview (50 minuten)
- Bij korte antwoorden follow-up vragen
- Het samenvatten van de antwoorden van de respondent zorgt ervoor dat gecontroleerd kan worden of de antwoorden goed zijn begrepen
- Achtergrondinformatie van de respondent verzamelen

Afsluiting interview:

- Bedank de respondent voor de deelname en vraag of de respondent geïnteresseerd is in de resultaten
- Beëindig de opname

Achtergrondinformatie respondent	
Geslacht	
Leeftijd respondent	

Etnische achtergrond	
Provincie ouderkamer	
Aantal kinderen op de basisschool	
Leeftijd kinderen	
Hoe vaak bezoek ouderkamer	

Topics	Interviewvragen
Motivatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Waarom bezoekt u de ouderkamer? 2. Hoe bent u bij de ouderkamer terecht gekomen?
Ervaring	<ol style="list-style-type: none"> 3. Hoe ziet een bezoek aan de ouderkamer er uit? Bijvoorbeeld: duur, invulling, opkomst 4. Wanneer u een ouderkamer bezoekt, heeft u dan contact met andere ouders? <ol style="list-style-type: none"> a. Zo ja, hoe ervaart u dat contact met andere ouders? b. Zo nee, wat is de reden dat u geen contact heeft met andere ouders? 5. Wat voor gevoel heeft u na het bezoeken van een ouderkamer? Bijvoorbeeld: zelfvertrouwen, steun
Steun	<ol style="list-style-type: none"> 6. Draagt de ouderkamer bij aan steun bij de opvoeding? <ol style="list-style-type: none"> a. Zo ja, op welke manier? Bijvoorbeeld: informatief, praktische steun. b. Hoe draagt informatieve steun bij aan de opvoeding? c. Hoe draagt de praktische steun bij aan de opvoeding?
Partnerschap	<ol style="list-style-type: none"> 7. Wie organiseert de ouderkamer? Bijvoorbeeld: ligt het initiatief bij school of bij ouders? Is er ruimte voor inbreng? 8. Welke rol vervult u binnen de ouderkamer? Bijvoorbeeld: organiserend, het bieden van sociale steun

	<p>9. Draagt de ouderkamer bij aan uw ouderschap?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zo ja, op welke manier? (bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning, herkenbare situaties, sociale contacten) b. zo nee, waarom niet? <p>10. Draagt de ouderkamer bij aan de school?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zo ja, op wat voor manier? (bijvoorbeeld heeft de school beter zicht op wat er leeft, weet de school beter wat ze kunnen aanbieden) b. Zo nee, waarom niet? <p>11. Draagt de ouderkamer bij aan de ontwikkeling van uw kind?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zo ja, op wat voor manier? b. Zo nee, waarom niet? <p>12. Is het contact met de school veranderd nadat u deel hebt genomen aan de ouderkamer?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zo ja, op welke manier? b. Zo nee, waarom niet? <p>13. Is het contact met de ouders veranderd nadat u deel hebt genomen aan de ouderkamer?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Hoe ziet dat contact eruit? b. Op welke manier is het contact veranderd? <p>14. Op wat voor manier zou de ouderkamer u nog meer kunnen steunen op het gebied van opvoeding en educatie?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zo ja, Wat zou u willen veranderen aan de ouderkamer? b. Zo nee, wat gaat er goed? <p>15. Wat draagt u bij in het belang van de ouderkamer?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Zou u meer bij willen dragen in het belang van de ouderkamer, en op wat voor manier?
--	--

Bijlage 3: Verantwoording topiclist

1. Deze startvraag dient om de algemene motivatie om een ouderkamer te bezoeken te verkennen.
2. Idem vraag 1.
3. De praktische invulling van de ouderkamer geeft inzicht in de mogelijke verschillen per ouderkamer.
4. De pedagogische civil society gaat uit van de mogelijkheid om als opvoeder een laagdrempelige plek te bezoeken. Hier kunnen ouders elkaar ontmoeten om alledaagse opvoedkwesties te bespreken (Kesselring, Gemmeke & Geschiere, 2010). Deze laagdrempelige plek draagt bij aan een maatschappij waar organisaties en burgers hun ervaringen en verantwoordelijkheid rondom opvoeding op vrijwillige basis delen (Kesselring, De Winter, Horjus, & Van Yperen, 2013; Noens & Ramaekers, 2010; De Winter, 2008). Antwoord op deze vraag geeft aan of de ouderkamer bijdraagt aan een pedagogische civil society.
5. De ouderkamer is een informele, gezellige ontmoetingsplaats waar ouders elkaar tegenkomen (Speetjes, van der Linden, & Goossens, 2009). Dit leidt tot het bijdragen aan de algemene opvoedkwaliteit in Nederland, door het versterken van de sociale steun (Kesselring, Gemmeke, & Geschiere, 2010). Deze sociale steun leidt bij ouders tot meer plezier en zelfvertrouwen en een positieve beleving rondom opvoeden (Houkes & Kok, 2009). Antwoord op deze vraag zal de bovenstaande theorie bevestigen of ontkrachten. Op deze manier zullen successen en ontwikkelkansen van de ouderkamer aan het licht komen.
6. De verbindingsfunctie van de ouderkamer draagt bij aan de sociale steun van de opvoeder (Kesselring, Winter, Yperen & Lecluijze, 2016; Kesseling, Gemmeke & Geschiere, 2010). Volgens Van Sonderen (1991) zijn er verschillende vormen van sociale steun: emotionele steun in stressvolle en niet-stressvolle situaties, waarderingssteun, informatieve steun, sociale gezelschap en praktische steun.

De sociale steun die door de wederkerige samenwerking tussen ouders en school wordt ervaren vergroot de kans op het ontwikkelen van zelfvertrouwen van ouders in hun rol als opvoeder (Kesselring, 2016; De Winter, 2012). Hierdoor draagt deze samenwerking en sociale steun bij aan de versterking van de pedagogische civil society (De Winter, 2008; 2011). Antwoord op deze vraag geeft inzicht in het doel van de ouderkamer.

7. Volgens NRO (2017) wordt pedagogisch- en educatief partnerschap gekenmerkt als een wederzijdse samenwerking tussen ouders en school op pedagogisch en didactisch vlak met als uitgangspunt een gelijkaardige samenwerking waarin zowel ouders als school hun kennis en ervaringen kunnen inzetten (NRO, 2017). Antwoord op deze vraag zou inzicht kunnen geven in de manier waarop de ouderkamer bijdraagt aan pedagogisch- en educatief partnerschap, of deze samenwerking gelijkwaardig is en wie de verantwoordelijkheid draagt.
8. Volgens Kesselring, Gemmeke en Geschiere (2010) vervullen ouders zelf een belangrijke rol in de organisatie en invulling van de activiteiten binnen de ouderkamer, afhankelijk van de behoefte wordt bepaald welke thema's aan bod komen. Wanneer ouders sociale steun ervaren, voelen zij de ruimte om mee te denken over de invulling van de ouderkamer. Het ervaren van sociale steun is dus een beschermende factor tegen de opvoedingskramp (Kesselring, Gemmeke & Geschiere, 2010). Hierdoor krijgen ouders meer grip op de opvoeding, wat de kans op zelfvertrouwen vergroot en de opvoedingskramp verkleint. Op deze manier vormt zich eigenaarschap (Kesselring, Gemmeke & Geschiere, 2010).
9. Op wat voor manier de ouderkamer bijdraagt, kan iets vertellen over de rol van de ouderkamer met betrekking tot pedagogisch- en educatief partnerschap.
10. Idem als vraag 9.
11. Idem als vraag 9.
12. Idem als vraag 4 en 9.
13. Idem als vraag 4 en 9.
14. Antwoord op deze vraag biedt mogelijk inzicht in de ideeën die ouders zelf hebben over eventuele ontwikkelmogelijkheden van ouderkamers op het gebied van pedagogisch- en educatief partnerschap. Door bijvoorbeeld aan de sluiten bij de wensen en behoefte van de ouders op het gebied van opvoedondersteuning kan op deze manier draagvlak worden gecreëerd en vergroot (Daamen, 2017).
15. Idem als vraag 13